

203. kép. Budapest zöldövezeteiben nem ritka a nyest

204. kép. A vörös róka egyre gyakrabban bukkan fel a városokban táplálékot keresve

hulladék pedig biztos táplálékbazist jelent az alkalmazkodóképes, éjszakai aktivitású faj számára. A nyest elsősorban éjszaka jár táplálék után, s ez különösen érvényes a városokban élő nyestekre. Ha a városi utcákon éjszaka hosszú farkú, bebegörbülő háttal szökellő kisragadozót látunk, az nagy valószínűséggel a nyest lehet. Rovására írják, hogy állítólag megrágcsálja a parkoló autók alkatrészeit, ezt azonban eddig bizonyítani nem sikerült, amúgy is valószínűleg szívesebben eszi a galambokat és az egereket, mint az autóalkatrészeket.

A ragadozók közül a vörös róka (*Vulpes vulpes*) is egyre gyakrabban bukkan fel a városokban. Sokan ezeket az egyedeket tévesen vesztett rókáknak hiszik, valójában ezek a faj urbanizálódó állományainak képviselői. Nyugat-Európa sok városában alakultak ki városi rókapopulációk, amelyek a kóbor kutyákhoz hasonló módon szerzik táplálékukat.

A városokban előforduló emlősök felsorolását a vaddisznóval (*Sus scrofa*) zárjuk. Ez a faj valójában nem urbanizálódott, de a peremkerületekben a megerősödött állományokból egyre gyakrabban merészkednek be a vaddisznók is a kertekbe, és innen egyes egyedek olykor még a belvárosi utcákra is betévednek.

A nagygombák világa

Magyarországon mintegy 3000–3500 nagygombafaj él. Ezeknek a feléről készült dokumentáció, illetve preparátum. A Kárpát-medence egészére vonatkozóan a nagygombák száma meghaladhatja a négyezret is.

A gombák világának ekkora mértékű hazai feltáratlansága azonban nem csökkenti jelentőségüket az ökoszisztéma működésében. A nagygombák lebontó szervezetek, miként a mikrogombák és a baktériumok is. A trópusok meleg, bázikus talajában nagyjából a baktériumok végzik a szerves anyagok lebontását, és a gombák ilyen tevékenysége másodlagos, a mérsékelt égöv hűvös és nagyjából savanyú talajaiban – tehát hazánk talajaiban is – a gombák az elsődleges lebontó szervezetek.

A nagygombák jelentős köre, sokszor egész család (például a vargányafélék [*Boletaceae*], csigagombafélék [*Hygrophoraceae*]) vagy rend (galambgomba alkatúak [*Russulales*]), csak a zöld növények gyökereivel létrehozott szimbiózisban képes élni. Ez a szimbiózis (mikorrhiza) meghatározó erejű a növénytársulás összetételére, dinamizmusára, létére éppúgy, mint a gombapartner életére. Mindezek ellenére az ilyen típusú együttélés, ez a szimbiózis teljes összefüggésében mindmáig feltáratlan.

A mikológia, azaz a gombákkal foglalkozó tudomány, jóllehet a legkorábbi kultúrák természeti megfigyeléseiből ered, tudományos fejlődése csak négyszáz éve kezdődött. Ennek kiindulópontja Magyarország volt.

Tudománytörténeti áttekintés

Carolus Clusius (1526–1609) többször járt Nyugat-Magyarországon 1573 és 1588 között, és útjai során a növényzetet és a nagygombákat is tanulmányozta. Ez utóbbiakról összeállított munkája 1601-ben az antwerpeni nyomdában készült el és jelent meg: *Fungorum in Pannoniis observatorum brevis historia* címmel. E kötetben 105 nagygombát ismertet, többek között kucsmagomba- (*Morchella*) és galambgomba- (*Russula*) fajokat. A gombákat akvarell táblákkal illusztrálta. Ez a munka Európában az első gombarendszertani mű, ma is használt, alapvető tudományos forrás, szerzője a modern mikológia megalapítójának tekinthető.

Clusius könyvét faksimile kiadásban, hozzáfűzött értékeléssel, méltatással és bőséges magyarázattal Istvánffy Gyula (1860–1930) adta ki 1900-ban. „Örömmel adom most közre a Clusius Codexet... mint kézzelfogható bizonyítékát annak,

205. kép. Ízletes kucsmagomba

206. kép. Lomberdei csiperke